

KARTA KURSU

Nazwa	Wprowadzenie do socjologii		
Nazwa w j. ang.	Introduction to sociology		
Kod	8	Punktacja ECTS*	4
Koordinator	dr hab. Grzegorz Foryś	Zespół dydaktyczny	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest przedstawienie klasycznych i współczesnych koncepcji socjologicznych opisujących społeczeństwo i toczące się w nim procesy. Studenci poznają istotę takich zjawisk i procesów społecznych jak: działanie społeczne, interakcja, zbiorowe formy życia społecznego, patologia społeczna, kultura, socjalizacja, kontrola społeczna, instytucje i organizacje społeczne, nierówności społeczne, władza, biurokracja, rodzina, religia, grupy interesu, zachowania zbiorowe, zmiana społeczna i globalizacja. Zamierzeniem kształcenia jest zrozumienie relacji strukturalnych w ramach społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem jego klasowego charakteru, relacji pomiędzy instytucjami państwa i społeczeństwa oraz relacji państwo – społeczeństwo obywatelskie. Umiejętność rozpoznawania i diagnozowania zjawisk społecznych. Zdolność do kształtowania procesów wewnątrzgrupowych. Umiejętność posługiwania się koncepcjami teoretycznymi dla analizy i wyjaśnienia zjawisk społecznych.

Warunki wstępne

Wiedza	Wiedza podstawowa na temat zjawisk i procesów społecznych nabyta w trakcie kształcenia powszechnego.
Umiejętności	Umiejętność czytania ze zrozumieniem
Kursy	

Efekty kształcenia

Wiedza	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------	-----------------------------	-------------------------------------

W01. Dysponuje ogólną wiedzą na temat rozmaitych ujęć teoretycznych opisujących funkcjonowanie społeczeństwa.	K1_W01
W02. Ma wiedzę o procesie tworzenia się społeczeństwa i jego budowie, jak również o relacjach strukturalnych zachodzących pomiędzy jego elementami. Rozumie procesy zróżnicowania społecznego i nierówności społecznych.	K1_W02, K1_W04
W03. Ma wiedzę na temat funkcjonowania grup społecznych oraz zasad rządzących relacjami pomiędzy jednostką i grupą społeczną. Zna cechy wspólnoty i społeczne aspekty funkcjonowania wspólnot lokalnych.	K1_W02
W04. Rozumie specyfikę funkcjonowania instytucji, organizacji społecznych oraz takich procesów w nich zachodzących jak oligarchizacji, rutynizacja, tendencja do rozrastania się, jak również zna zasadnicze cechy i zjawiska związane z biurokracją.	K1_W03, K1_W04
W05. Ma wiedzę na temat istoty kultury i cywilizacji, zna podstawowe koncepcje teoretyczne ich dotyczące. Ponadto rozumie znaczenie takich pojęć jak: norma społeczna, kontrola społeczna, sankcja, anomia społeczna.	K1_W02, K1_W03
W06. Posiada wiedzę o różnych typach władzy, legitymizacji władzy oraz jej znaczeniu dla życia społecznego. Zna i rozumie zjawisko konfliktu i reguły nim rządzące w odniesieniu do poziomu mikro i makrospołecznego.	K1_W02
W07. Ma ogólną wiedzę na temat systemów reprezentacji interesów oraz relacji pomiędzy państwem i grupami interesu oraz pomiędzy władzą i administracją państwową. Rozumie ideę państwa narodowego.	K1_W02, K1_W04
W08. Ma ogólną wiedzę na temat ekonomicznych, politycznych i społecznych aspektów globalizacji oraz pozytywnych i negatywnych konsekwencji globalizacji dla jednostek, zbiorowości, społeczeństw i państw.	K1_W02

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01. Ma umiejętność adekwatnego stosowania koncepcji teoretycznych dla opisu funkcjonowania społeczeństwa.	K1_U01,
	U02. Potrafi dostrzegać różnice pomiędzy formami życia zbiorowego.	K1_U02
	U03. Potrafi określić charakter wspólnoty, wskazać jej potrzeby i potencjał oraz możliwości jego wykorzystania.	K1_U02,
	U04. Dostrzega procesy zachodzące w organizacjach i potrafi posłużyć się wiedzą potrzebną do ich kształtowania. Jest zdolny do przeciwdziałania negatywnym skutkom biurokratyzacji.	K1_U02
	U05. Potrafi funkcjonować w różnych systemach normatywnych i kontekstach kulturowych. Sam jest zdolny do określania systemu reguł i budowania systemów sankcji zapewniających skuteczność działania grupy.	K1_U02
	U06. Potrafi diagnozować przyczyny konfliktu i stosować adekwatne środki do jego rozwiązania. Potrafi zbudować i wykorzystać czynniki sprzyjające zajmowaniu pozycji władzy.	K1_U02
	U07. Dostrzega korzyści i zagrożenia płynące z procesu globalizacji. Potrafi wskazać i wykorzystać czynniki rozwoju lokalnego w kontekście procesu globalizacji.	K1_U02,K1_U01

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01. Potrafi samodzielnie diagnozować zjawiska społeczne i rozumie reguły nimi rządzące.	K_K1
	K02. Potrafi funkcjonować w grupach społecznych, jak również nimi kierować.	K_K4
	K03. Rozumie konieczność zróżnicowania kulturowego i norm społecznych. Szanuje odmienności kulturowe.	K_K4
	K04. Posiada umiejętność aktywnego uczestnictwa we wspólnocie i mobilizowania innych do działania.	K_K2
	K05. Ma świadomość celowości istnienia zróżnicowania społecznego i nierówności społecznych.	K_K4
	K06. Rozumie funkcjonalny charakter stosunków władzy, potrafi się władzy podporządkować, jak również samodzielnie ją sprawować.	K_K1,
	K07. Dostrzega pozytywne funkcje konfliktu i rozumie potrzebę ich rozwiązywania.	K_K4
	K08. Jest tolerancyjny i szanuje odmienność światopoglądową, polityczną i kulturową.	K_K4,
	K09. Potrafi myśleć krytycznie na temat swojego otoczenia, rzeczywistości politycznej i ekonomicznej. Samodzielnie wyciągać wnioski na podstawie obserwacji tej rzeczywistości. Jest świadomy złożoności i zmienności otaczającego go świata. Potrafi angażować się w sprawy obywatelskie.	K_K1,

Studia stacjonarne

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	E
Liczba godzin	30	30									tak

Opis metod prowadzenia zajęć – studia stacjonarne

Wykład

Wykład konwersatoryjny prezentujący w sposób systematyczny teoretyczne i praktyczne aspekty obszarów życia społecznego.

Ćwiczenia

Wprowadzenie z problematykę tekstu. Analiza zadanych uprzednio tekstów oraz dyskusja na podstawie tekstu i przygotowanych przykładów empirycznych.

Metoda sytuacyjna, której zadaniem jest analiza konkretnych przypadków.

Studia niestacjonarne

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	20	10										tak

Opis metod prowadzenia zajęć- studia niestacjonarne

Wykład

Wykład konwersatoryjny prezentujący w sposób systematyczny teoretyczne i praktyczne aspekty obszarów życia społecznego.

Ćwiczenia

Wprowadzenie z problematykę tekstu. Analiza zadanych uprzednio tekstów oraz dyskusja na podstawie tekstu i przygotowanych przykładów empirycznych.

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01												X	
W02												X	
W03												X	
W04												X	

W05													X	
W06													X	
W07													X	
W08													X	
U01								X						
U02								X						
U03								X						
U04								X						
U05								X						
U06								X						
U07								X						
K01								X						
K02								X						
K03								X						
K04								X						
K05								X						
K06								X						
K07								X						
K08								X						
K09								X						

Studia stacjonarne

Kryteria oceny	Na ocenę z wykładu składają się: 1. Pisemna (testowa) weryfikacja wiedzy obejmującej problematykę wykładu. 2. Postawa na ćwiczeniach, która daje możliwość podniesienia oceny końcowej o pół stopnia. 3. Nieobecność na 1/3 zajęć z wykładu skutkuje skreśleniem z listy uczestników kursu. Skala ocen: b. dobry, plus dobry, dobry, plus dostateczny, dostateczny, niedostateczny. Na ocenę z ćwiczeń składają się: 1. Znajomość zadanych tekstów weryfikowana ustnie w trakcie zajęć. 2. Aktywny udział w dyskusji podczas zajęć. 3. Obecność na zajęciach (wszystkich). 4. W przypadku nieobecności konieczność ustnego zaliczenia tekstów z danych zajęć na dyżurze.
----------------	--

Studia niestacjonarne

Kryteria oceny	Na ocenę z wykładu składają się: 1. Pisemna (testowa) weryfikacja wiedzy obejmującej problematykę wykładu. 2. Aby przystąpić do egzaminu pisemnego konieczna obecność na 70 % zajęć. Skala ocen: b. dobry, plus dobry, dobry, plus dostateczny, dostateczny, niedostateczny. Na ocenę z ćwiczeń składają się: 1. Znajomość zadanych tekstów weryfikowana ustnie w trakcie zajęć. 2. Aktywny udział w dyskusji podczas zajęć.
----------------	---

	3. Obecność na zajęciach (wszystkich). 4. W przypadku nieobecności konieczność ustnego zaliczenia tekstów z danych zajęć.
--	---

Uwagi	
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Powstanie socjologii jako nauki. Socjologia jako nauka społeczna. Przedmiot zainteresowania socjologii i metody gromadzenia wiedzy socjologicznej. Osobliwości nauk społecznych. Socjologia a inne nauki społeczne. Funkcje socjologii jako nauki. Podstawowe podejścia i orientacje teoretyczne w socjologii.
2. Formy życia społecznego: zbiorowości społeczne, kategorie społeczne, zbiorowości (kręgi społeczne, wspólnoty i stowarzyszenia, zbiorowości oparte na podobieństwie zachowań, środowiska społeczne, grupy społeczne i organizacje społeczne). Przywództwo w grupach. Grupy odniesienia.
3. Osobowość. Pojęcie socjalizacji. Socjalizacja a wychowanie. Socjologiczne koncepcje osobowości. Grupy pierwotne i ich znaczenie w procesie socjalizacji. Rola grup pierwotnych w życiu jednostki i społeczeństwa.
4. Kultura. Pojęcie kultury. Rozumienie kultury w socjologii i antropologii społecznej. Kultura materialna i niematerialna. Kultura a cywilizacja. Kultura i natura. Kultura i społeczeństwo. Tożsamość kulturowa. Kultura jako element więzi społecznej.
5. Kontrola społeczna. Konformizm i dewiacja. Sankcja społeczne i ich rodzaje. Teoria anomii – E. Durkheim, R.K. Merton. Rodzaje przystosowania społecznego.
6. Instytucje i organizacje społeczne. Proces instytucjonalizacji. Organizacja społeczna jako porządek społeczny. Organizacja jako pewien typ grupy społecznej. Biurokracja, typ idealny biurokracji według Maxa Webera. Funkcje i dysfunkcje biurokracji. Polityka i biurokracja państwowa. Grupy interesu. Żelazne prawo oligarchii. Organizacje totalne.
7. Władza, państwo i społeczeństwo. Immanentny i wszechobecny charakter władzy. Funkcje władzy. Wyłanianie się władzy i przywództwa (czynniki socjologiczne). Trzy czyste typy prawomocnego panowania. Władza państwowa. Teoria polityczna państwa bezpieczeństwa socjalnego Niklasa Luhmanna.
8. Zagadnienia etniczne – podstawowe pojęcia. Naród, narodowość, lud, plemię, klan, ród, rodzina. Pojęcie grupy etnicznej. Naród i procesy narodotwórcze. Formowanie się państw narodowych. Współczesne narody a procesy globalizacyjne. Naród i nacjonalizm. Mniejszości narodowe.
9. Struktura społeczna i koncepcje uwarstwienia społecznego. Zjawisko nierówności społecznych i zróżnicowania społecznego. Pozycja społeczna i status społeczny. Stratyfikacja społeczna i jej wymiary. Rodzaje systemów stratyfikacji społecznej. Pojęcie klasy społecznej. Przyczyny i formy ruchliwości społecznej. Marksa i Webera koncepcje uwarstwienia społecznego. Funkcjonalna teoria uwarstwienia społecznego i jej krytyka.

10. Współczesne koncepcje uwarstwienia społecznego, neomarksizm i neoweberyzm. Klasa średnia i jej rola w systemie demokratycznym. Dynamika struktury społecznej we współczesnym społeczeństwie polskim.
11. Zachowania zbiorowe i ich przyczyny. Typy zachowań zbiorowych. Ruchy społeczne. Teorie ruchów społecznych. Cykle i fale protestów społecznych we współczesnej Polsce.
12. Zmiana społeczna. Pojęcia: zmiany społecznej, procesu społecznego, postępu i rozwoju społecznego. Źródła zmiany społecznej. Teorie zmiany społecznej. Determinizm i woluntaryzm procesów zmiany społecznej. Modernizacja.
13. Zmiana społeczna w Polsce po 1989 roku. Obszary zmian: polityka, gospodarka, społeczeństwo. Wyzwania i zagrożenia transformacji ustrojowej w Polsce. Stosunek społeczeństwa polskiego do zachodzących zmian.
14. Współczesne problemy kapitalizmu. Bezrobocie i marginalizacja społeczna. Bieda i ubóstwo. Równy i sprawiedliwy podział bogactwa i dochodu narodowego. Gospodarka i społeczeństwo w systemie socjalistycznym i kapitalistycznym.

Wykaz literatury podstawowej

1. P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Znak, Kraków 2002.
2. P. Sztompka, M. Kucia, *Socjologia. Lektury*, Znak, Kraków, 2005.
3. A. Giddens, *Socjologia*, PWN, Warszawa, 2004.
4. A. Giza, M. Sikorska (red.) *Współczesne społeczeństwo polskie*. PWN, Warszawa 2013.
5. R. K. Merton, *Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, PWN, Warszawa 1982.
6. H. Domański, *Struktura społeczna*, Scholar, Warszawa 2004.
7. E. Wnuk – Lipiński, *Pierwsza dekada niepodległości: próba socjologicznej syntezy*, ISP PAN, Warszawa 2001.
8. D. Kasprówicz, G. Foryś, D. Murzyn, *Politics, Society and the Economy in Contemporary Poland: An Introduction*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2016.

Wykaz literatury uzupełniającej

1. A. Jasińska-Kania, L.M. Nijakowski, J. Szacki, M. Ziółkowski (oprac.) *Współczesne teorie socjologiczne*, t.1 i t.2. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006.
2. E. Goffman, *Człowiek w teatrze życia codziennego*, PIW, Warszawa 1981.
3. J. Szczupaczyński, *Władza i społeczeństwo*, T.1, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 1995.
4. J. Szczupaczyński, *Władza i społeczeństwo*, T.2, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1998.
5. F. Toennies, *Wspólnota i stowarzyszenie*, PWN, Warszawa 1988.
6. G. Simmel, *Socjologia*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2005.
7. E. Wnuk – Lipiński, *Demokratyczna rekonstrukcja. Z socjologii radykalnej zmiany społecznej*, PWN, Warszawa 1996.
8. W. Morawski, *Zmiana instytucjonalna*, PWN, Warszawa 1998.
9. P. L. Berger, T. Luckmann, *Społeczne tworzenie rzeczywistości*, PIW, Warszawa 1983.
10. Z. Bauman, *Globalizacja*, PIW, Warszawa 2000.

11. R. Dahrendorf, *Nowoczesny konflikt społeczny*, Czytelnik, Warszawa 1993.
12. A. Podgórecki, *Patologia życia społecznego*, PWN, Warszawa 1969.
13. L. Balcerowicz, *Socjalizm, Kapitalizm, Transformacja*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997.
14. D. Bell, *Kulturowe sprzeczności kapitalizmu*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998.
15. P. Sztompka, *Zaufanie. Fundament społeczeństwa*. Znak, Kraków 2007.
16. K. Gorlach, P. H. Mooney, *Dynamika życia społecznego. Współczesne koncepcje ruchów społecznych*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008.
17. U. Beck, *Spółczesność ryzyka. W drodze do innej nowoczesności* (S. Cieśla). Wydawnictwo Naukowe Scholar. Warszawa 2002.
18. M. Castells, *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem* (T. Harnowski). Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2003.
19. A. Giddens, *Nowoczesność i tożsamość* (A. Szulżycka). Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
20. S.P. Huntington, *Zderzenie cywilizacji*. Muza S.A. Warszawa 1998.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Studia stacjonarne

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	5
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	15
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	
	Przygotowanie do egzaminu	20
Ogółem bilans czasu pracy		100
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4

Studia niestacjonarne

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	10
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	15
liczba godzin pracy studenta	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	20

bez kontaktu z prowadzącymi	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	10
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	25
Ogółem bilans czasu pracy		100
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4